

นั่นชื่อ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๙

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ปิติและบริกรรมพุทโธ”

กราบนมัสการหลวงพ่ोज้าคะ จากคำถามเมื่อครั้งก่อนเรื่องอวัยวะบางส่วนขยายใหญ่ขึ้น หลวงพ่อบอกว่าอาการแบบนั้นเรียกว่า “ปิติ” หนูมีคำถามอยากจะขอความเมตตาหลวงพ่อบอกช่วยตอบให้หนูด้วยดังนี้จ้าคะ

๑. อาการปิติสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนหรือไม่จ้าคะ

๒. อาการบริกรรมพุทโธไปเรื่อยๆ แล้วพุทโธมันเกิดขึ้นเองอัตโนมัติและเร็วมากจ้าคะ เร็วจนหายใจแทบไม่ทัน และในช่วงกลางคืนแม้กระทั่งตอนจะนอนพุทโธก็ยังคงอยู่ เหมือนเราตื่นอยู่ตลอดเวลาจ้า เมื่อเราหลับไป พอเราตื่นขึ้นมาพุทโธก็เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ และเกิดขึ้นเร็วมากๆ จ้าคะหลวงพ่อบอกเร็วมากๆ มากๆ จนเราเหนื่อย อาการแบบนี้เรียกว่าอะไรจ้าคะ

ตอบ : นี่พูดถึงว่าปิติกับพุทโธ ทีนี้คำว่า “ปิติ” คำว่า “ปิติ” เวลาคนเรา เวลาผู้ถาม ถือว่าเราศึกษาธรรมะ เราฟังเทศน์ของครูบาอาจารย์มาเยอะ แต่เราเทศน์มามันฟังเข้าหูซ้ายทะลุหูขวา เพราะมันเป็นเรื่องสัจธรรมของผู้เทศน์ แต่คนฟังวุฒิมิภาจะยังไม่เข้าใจมันก็รับรู้ไป ได้แต่ฟัง ได้ยินแต่ชื่อมันๆ มันเป็นชื่อไร วิตก วิจาร ปิติ สุข เอกัคคตารมณ เห็นนิมิต อุดคหนิมิต วิภาคะ เราฟังทุกวัน เราฟังทุกวัน นี่ชื่อของมันทั้งนั้นนะ เวลาชื่อของมันเราฟังแล้ว อืม! วงกรรมฐานเขาคุยกันเป็นศัพท์ของพระกรรมฐานเรา

แต่เนืเวลาเขาปฏิบัติไปแล้ว เพราะว่าเราได้ยินชื่อมาว่าปิติๆ แต่เวลามาฟังเทศน์คืนนั้นแล้วอวัยวะมันใหญ่ขึ้น แบบมันขยายตัวมันต่างๆ แล้วเขาบอกนี่มันคืออะไร นี่มันคืออะไร

นี่คือตัวจริงใจ ไฉนมันซื้อมัน แต่ปีติมันเกิดตรงนี้ไง ปีติมันเกิดนะ น้ำหูน้ำตาไหล ขนพองสยองเกล้า ตัวพอง ตัวใหญ่ ตัวโล่ง นี่คือการของปีติทั้งนั้น แล้วอาการปีติบ๊ีบ เวลาปีติขึ้นมา คนมีปีติ คนที่ไม่รู้จักมันนะ ไอ้โฮ! สดชื่นมาก เหมือนเรา เราหิวกระหายมาก เวลาเรามาได้อาหารที่ดีเลิศ โอ้ย! เวลาทานอาหารนี่อร่อยมาก นี่ไง สิ่งที่เราทานอาหารมันมีประสบการณ์อีกอย่างหนึ่งนะ เวลาเขาร่ำลือกันมาอาหารที่นั่นดีมาก ๆ แต่เรายังไม่ได้ทาน นั่นอีกเรื่องหนึ่งนะ เวลาทานอาหารเข้าไปแล้ว ไอ้โฮ! ไอ้โฮ! เลยนะ

นี่ก็เหมือนกัน ไฉนมันซื้อ ไอ้ที่เราได้ยินๆ มาเป็นชื่อ แต่เวลาสิ่งที่มันขยายใหญ่ขึ้นๆ เวลามันขยายใหญ่ขึ้นทุกอย่าง มันก็มีหัตศวรรษย์ มหัตศวรรษย์ นี่คืออะไร นี่คืออะไร

ทานอาหารเองไม่รู้ว่ามันคืออะไร ของเข้าปากอยู่แล้ว นั่นชื่อมัน แต่นี่ตัวจริงใจ ความจริงมันเป็นแบบนี้ ปีติเป็นแบบนี้ แต่พอพูดเรื่องปีติ วันนี้เราจะพูดถึงเรื่องปีติ ถ้าปีติ ปีติอย่างที่ว่ามันมหัตศวรรษย์มาก สิ่งที่มีหัตศวรรษย์มาก สิ่งที่ไม่เคยพบเห็น ที่ว่าหลงตาท่านบอกว่า การประพฤติปฏิบัติของคัมภีร์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายกให้ปัจเจกตั้ง สันติปฏิญญา

สันติปฏิญญาคือประสบการณ์ของตนเอง ประสบด้วยตน สันติปฏิญญา รู้จำเพาะตนๆ เราผู้ของเรา ปัจเจกตั้ง รู้จำเพาะตน สันติปฏิญญาที่เราผู้เราเห็นมันเป็นจริงๆ เป็นจริงอย่างนี้ เวลามันเป็นจริง ถ้าเป็นจริงขึ้นมา ขนาดว่าเรายังตั้งชื่อมันไม่ได้เลย

แล้วเวลามีคนมาถามเรื่องนี้มาก เวลามันเป็นปีติแล้วมันมีความสุข ปีติ สุข เอกัคคตา รมณ์ มันมหัตศวรรษย์ๆ แล้วก็อยากได้อีกๆ แล้วพออยากได้อีกมันก็ไม่ได้ หรือเวลาต่อๆ ไปนะ เวลามันได้มามันก็จี๊ดซี้ด คำว่า “จี๊ดซี้ด” เห็นไหม

คำว่า “ปีติๆ” ปีติมันก็เป็นปีติ แล้วปีติมันเกิดมาจากอะไรละ เราจะไปหาปีติ มาถึงเอจันมาตั้งเลย จะเอาอาหาร เอาอาหาร มันมาได้อย่างไร อาหารมาอยู่บนจานนี้ได้อย่างไรละ อาหารมันจะได้มา เราก็ต้องไปหาวัตถุดิบมาใช่ไหม วัตถุดิบมาเสร็จแล้วเราก็ต้องมาปรุงใช่ไหม ปรุงเสร็จแล้วมันถึงเป็นอาหารใช่ไหม

ปีติมันจะเกิดมันเกิดจากพุทโธ เพราะเรากำหนดพุทโธ เราใช้คำบริกรรม เราใช้ปัญญา
อบรมสมาธิ เราใช้คำนั้นมา ปีติ เราจะเอาปีติๆ เราจะเอาอะไรปีติๆ แล้วปีติมันมาจากไหนละ
ปีติมันมาจากไหน

ปีติมันมาจากการกระทำ เรามีสติ เรามีสติเราระลึกของเรา วิตก วิจาร เราระลึกถึงพุท
โธ ระลึกคือนึกขึ้นมา เวลานั้นแบ่งแยกพุทโธ มันนึกขึ้นมาแล้ว วิตกขึ้นมาแล้วต้องวิจาร

วิตกขึ้นมา ถ้าวิตกอย่างเดียว วิตกมันจบแล้วทำอย่างไรต่อ วิตกแล้วก็วิจาร วิจารคือ
ว่าเอามาขยายส่วนไหน พุทโธ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ แต่ถ้าเราไม่วิตกขึ้นเลยเราก็
หายใจทิ้งเปล่าๆ

เราตั้งสติแล้วเราก็หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ พอจิตมันเริ่มดีขึ้น จิตมันเริ่มดี
ขึ้น พุทโธมันก็ชัดขึ้นดีขึ้น แล้วถ้ามันพุทโธ อยู่กับพุทโธ พอมันกลมกล่อมขึ้นมามันก็จะเกิดปีติ

ปีติมันเหมือนปลูกต้นไม้ เราจะกินผลไม้ๆ สมัยปัจจุบันเราก็ไปซื้อที่ตลาดไป แต่ถ้า
ผลไม้มันจะเกิดขึ้นมันต้องมีเมล็ด เมล็ดมันก็ต้องเพาะเมล็ด เพาะมันก่อน เพาะเสร็จแล้วก็ต้อง
ไปลงดิน ปลูกขึ้นมาก็ดูแลลำต้นมันจนกว่ามันจะออกลูก ปีติคือผลของมัน วิบากใจ คือผลจาก
การปฏิบัติใจ

ฉะนั้น เวลาปีติๆ เวลาปีติ แต่เราอยู่กับสวนผลไม้ ของดีๆ เราเก็บขายหมด ของเป็น
ตำหนิเก็บไว้กินเอง ของดีๆ เก็บขาย ของมีตำหนิเก็บไว้กินเอง กินทุกวันๆ กินทุกวันมันก็คุ้นเคย
ไป

พอมันมีปีติ เจ้าของสวนปลูกผลไม้ ของดีๆ เก็บไว้ขาย ของมีตำหนิเก็บไว้กินเอง พอ
กินเองขึ้นมา สิ่งที่กิน ควรกิน สิ่งใดที่ทำประโยชน์ได้ก็ทำประโยชน์ พอทำประโยชน์ มันแบบว่า
มันทำสม่ำเสมอจนเป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องปกตินะ เป็นหน้าที่ของเราไป เป็นการดำรงชีวิตของ
เรา เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา

นี่ก็เหมือนกัน คนที่เวลาปฏิบัติหายใจเข้านี้ก็พุก หายใจออกนี้ก็โธ พอจิตมันสงบมันมี
 ปิติ มันคุ้นเคยไง เราทำของเราอยู่ พอเราทำของเราอยู่ อีกคนก็บอกว่า คำถามนี้เจอบ่อยมาก
 “เดี๋ยวนี้ปิติมันจืดๆ เดี่ยวนี้มันเป็นแล้วมันไม่เห็นมีรสชาติเลย” นี่มันเป็นข้อเท็จจริงมันเป็นอย่าง
 นั้นเลยแหละ มันก็เป็นอย่างนั้นนั่นแหละข้อเท็จจริงนะ

เวลาไม่รู้จักมันก็ไม่รู้จักมันนะ เวลามันมาก็ตื่นตื่นไปกับมัน แต่พอผ่านไปแล้วจะให้
 อยู่กับเราไง คือคนเรา เราเกิดมาวันนี้แล้วสตัฟฟ์เลย ไม่หายใจ ไม่กิน ไม่ถ่าย อยู่คงที่ คือจะปิติ
 อยู่กับเราตลอดไป...ไม่ใช่

ปิติ ปิติแล้วก็สุข สุขแล้วก็เอกัคคตารมณ แล้วเวลาจะเกิดปิติ เกิดปิติ ปิติตัวมันเองก็
 เกิดไม่ได้ ตัวมันเองก็เกิดจากการบริกรรม เกิดจากการหายใจ เกิดจากการทำความสงบนั้นแหละ
 เกิดจากจิตสงบมันถึงเกิดปิติ พอเกิดปิติแล้วมันเกิดสุข เกิดสุขก็เกิดเอกัคคตารมณ นี่มันเป็น
 ของมัน

แล้วสรรพสิ่งในโลกนี้ **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** ไซ้ นี่เป็นอนัตตา มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้ว
 ดับไป ปิติมันก็เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป ปิติครั้งแรกมหัศจรรย์มาก ปิติ ใโฮ! มันมหัศจรรย์
 จริงๆ นะ มหัศจรรย์เวลามันเป็น แต่เราจะอยู่แค่นี้หรือ มันจะอยู่แค่นี้หรือ ใโฮมันก็แบบว่า
 อากาหรหนึ่งใจ อากาหรของใจอากาหรหนึ่ง อากาหรของจิตที่มันประสบสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่ง เรา
 รู้จักรู้เท่าทันมัน มันก็เป็นหมด นี่มรรค ๘ ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ

นี่ก็เหมือนกัน อากาหร ฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อับปนาสมาธิ ยกขึ้นวิปัสสนา หลวงตา
 ท่านบอกว่า การฝึกหัดวิปัสสนาคือใช้วิปัสสนาญาณอ่อนๆ ฝึกหัดใช้ปัญญาอ่อนๆ อ่อนๆ
 ฝึกหัดๆ มันก็แก่กล้าขึ้น เข้มแข็งขึ้น ดีขึ้น มันพัฒนาของมันขึ้นไป เวลาคนภาวนาเป็นแล้วรู้แล้ว
 มันจะเข้าใจ แล้วมันจะพัฒนาการของมัน

เหมือนกับกินอาหารแต่ละมื้อเลย อาหารแต่ละมื้อ ทำความสะอาด ปูโต๊ะ ถ้วยจาน
เข้าครัว เสร็จแล้วอาหารมาตักแบ่ง ผ่ากันเปื้อนผูกไว้ พอทานเสร็จเก็บล้าง มื้อต่อไป ทำความ
สะอาด ปูโต๊ะ มื้อต่อไป

นี่ไง การปฏิบัติไง ชำนาญในวิธีไง ชำนาญในการเข้า ชำนาญในการออกไป กินอาหาร
มื้อหนึ่งก็ใช้ปัญญาครอบหนึ่ง แล้วกินอาหารครั้งนี้ ตอนนี้นำกำลังจะลดเซป กินสองคำ ไม่ทาน
อาหารมาก เดียวนี้ทานอาหารน้อย แต่ละมื้อกินมากกินน้อยแตกต่างกัน แต่ละมื้อจะสุขจะทุกข์
แตกต่างกัน เวลาฝึกหัดมันฝึกหัดอย่างนี้ไง

นี่พูดถึงว่า คำว่า “ปีติ” ถ้าเป็นปีตินะ ใ้ปีติที่เราศึกษากัน เราฟังมานั้นมันชื่อ ความ
จริงมันเป็นอย่างนี้ แล้วมันเป็นอย่างนี้แล้ว **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา** ไม่อยู่กับเราหรือก ชั่วคราว
นี่ถูกต้อง **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา** เกิดขึ้นด้วยการมุนะปากบั่น
ตั้งอยู่ชั่วคราแล้วก็ดับไป แล้วก็ต้องทำรอบใหม่ ทำรอบใหม่จนมีความชำนาญใน **สพฺเพ ธมฺ
มา อนตฺตา** นี่แหละชัดๆ

นี่ไง มันก็เป็น ธรรมะเป็นสัจธรรม **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็น
อนัตตา** ปีติก็เป็นอนัตตา สุขก็เป็นอนัตตา แต่ทุกข์ไม่อนัตตา ทุกข์อยู่กับเรา ทุกข์จริงๆ นี่เวลา
ทำมันทำอย่างนี้ไง

ฉะนั้น คำว่า “อวัยวะที่มันใหญ่ขึ้น ดีขึ้น” ใ้มันหลงพอว่าเป็นปีติ คำถามถามว่า
“อาการปีติสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนหรือไม่เจ้าคะ”

อาการกับความรู้สึก ทุกคน มันเป็นข้อเท็จจริงของจิตที่มันเป็นอย่างนี้เลย เป็นอย่างนี้
อย่างที่ว่ามรรค ๘ ใครจะประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันต้องชอบ
ธรรมมันถึงเข้ามรรค ต้องเป็นอย่างนี้เลย จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ

“ปีติจะเกิดขึ้นกับทุกคนหรือเปล่าคะ”

แน่นอนล้านเปอร์เซ็นต์ มันต้องเกิด ถ้ามันไม่เกิด เราจะรู้ได้อย่างไรว่าจิตเราสงบหรือไม่สงบ

จิตคนสงบไม่สงบ วิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ องค์กรของสมาธิ ในสมาธิมันมีวิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ แต่มันเด่นตรงไหน ไหนเด่นตรงไหนก็คือจิตไป จิตของคนชอบอย่างนี้ ลักษณะนี้ก็เด่น จิตของคนชอบอีกอย่างหนึ่ง ลักษณะก็อีกอย่างหนึ่งก็เด่น คำว่า “ลักษณะเด่น” ลักษณะเด่นมันก็จะชัดเจนอย่างนั้น

ถ้าลักษณะเด่น ถ้าคนที่สร้างมา ถ้าปีติอย่างที่ว่ามันมหัศจรรย์ ปีติ โอ้โฮ! มหัศจรรย์มาก มันมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด แล้วขั้นของปีติ คำว่า “ขั้นของปีติ” มันเป็นภิกขุของจิต มันเป็นความรู้ของจิต จิตของคนที่มีมันสร้างบุญญาธิการไม่เท่ากัน

คำว่า “สร้างบุญญาธิการไม่เท่ากัน” เวลาสงบไปแล้ว ถ้าจะบอกว่ามันเป็นฉัพพรรณรังสี ถ้ามันจะฉายแสงออกมาจากจิตแต่ละคน จิตของคนมันเป็นธาตุรู้ที่มหัศจรรย์ เวลาสงบแล้วมันจะเปล่งประกายของแต่ละดวงจิตที่มันได้สร้างสมมา ถ้ามันสร้างสมมา มหาศาลมันจะเกิดฤทธิ์เกิดเดช เกิด อู้อู้อู! มองนี้สว่างไสวไปหมด นี่ไง ขั้นของปีติทั้งนั้นนะ

แล้วจิตทุกดวงจะเป็นปีติใหม่

เป็น แต่มากหรือน้อย ลักษณะเด่น เเด่นอย่างไร ถ้าเด่นอย่างที่ว่าฉัพพรรณรังสีเลย ที่ออกมหัศจรรย์มีไม่กี่เปอร์เซ็นต์ น้อยมาก เพราะว่าความดีที่สร้างสูงสุดนี้คนทำได้ยาก คนทำได้น้อย แต่ใช้คนระดับปานกลางทั่วๆ ไปก็ทำได้ แต่อย่างที่ว่าทำแล้วบารมีไม่เต็ม ทำแล้วมีความทุกข์ความยากมา ส่วนใหญ่แล้วมันจะสงบเฉยๆ

แล้วหลายคนมากนะที่บอกว่าเวลาเขาฟังเราตอบปัญหาแล้วก็จะถามเรากลับ “หลวงพ่อกับทำไมหนุไม่เคยเป็นอย่างนี้เลย ทำไม” ใ้หนุไม่เคยเป็นอย่างนี้เยอะมาก

แล้วเราบอกมันสงบเฉยๆ สงบเฉยๆ สงบเฉยๆ นี่แหละ แค่สงบเฉยๆ เพราะโดยหลักจิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ ของเราก็ต้องกลั่นออกมาจากอริยสัจ

อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มัคคะ มรรคญาณ ศีล สมาธิ ปัญญา เราก็ทำความสงบของใจ เราเข้ามา ใจปีติมันก็เป็นเครื่องเคียง มันเป็นของแถมไง คืออำนาจวาสนาของคน

อำนาจวาสนาของคน คุณดี คนอยู่ทางโลก คนที่รวยรวยแสนรวยเลย แล้วก็มีมากทุกข์มาก มีประโยชน์อะไร ใจคนที่พอมีพอกิน ทุกข์ก็มี สุขก็มี ใจคนทุกข์มันมีประโยชน์อะไร ใจคนจนๆ ยิ่งจนยิ่งทุกข์ มีประโยชน์อะไร แต่คนจนๆ เขาทำใจของเขาได้ เขาจนของเขา แต่เขามีความสุขของเขา นี่ใจ ที่นี้ใจเรื่องความสุขความทุกข์นั่นเรื่องหนึ่งใช่ไหม แต่เรื่องคุณธรรมนี่อีกเรื่องหนึ่งนะ

ฉะนั้น คำว่า “ปีติ” เขาต้องเป็นอย่างนั้นๆ แต่คนที่เขาคุ่นชินแล้วมันเป็นเรื่องธรรมดา พอรธรรมดาแล้ว ปีติมีไหม มี แต่เขาไม่ได้ตื่นเต้นอะไรไปกับมันเลย เขากำหนดพุทโธของเขา เขาก็รักษาจิตของเขา เขาต้องการรักษาใจของเขาให้ชำนาญในการเข้า เขารักษาสมาธิของเขา รักษาความสงบของเขา รักษาพลังงานของเขา ถ้าใจเขาสงบ เขามีกำลังๆ อย่างเช่นเวลาที่อวัยวะมันใหญ่ขึ้นหนาขึ้น ใครไปรู้มันล่ะ พอรู้ปั๊บ อาการมันขยายส่วน ความรับรู้ นี่ความรับรู้ นะ นี่พูดถึงปีตินะ

แล้วย้อนกลับมาทางโลก คนที่เวลามันเป็นลมมันหวิวๆ แล้ววูบไปเป็นอย่างไร นั่นก็อาการของเขาละ เวลาทางโลกของเขา เวลาเขามีความทุกข์ความยากของเขา ใจนั้นเป็นปีติใหม่

ไม่ใช่ อันนั้นมันเป็นอาการทางจิต จิตเวลาคนเราจะขาดสติ คนเราจะขาดจากความรับรู้สีกนั่นอีกเรื่องหนึ่งนะ

แต่ถ้ามันเป็นปีติอย่างที่ว่ามันใหญ่ขึ้นขยายขึ้น ใครรู้ เพราะว่าอาการมันเกิดจากจิต แล้วจิตนี้มันมีหลักของมัน มันถึงรับรู้ได้ พอจิตมีหลักของมัน มันไม่เป็นแบบทางโลกเขาหรือก มันรู้ของมัน มันรู้มันเห็นของมัน แต่ผู้ถามยังไม่รู้ว่านี่คือปีติ ถ้ารู้ว่าเป็นปีตินะ ตอนนั้นมาก็

ชอบชอบชอบ แต่ผู้ถามบอกว่ามันคืออะไร มันตื่นนะ มันตื่น อะไรเนี่ยๆ แต่ถ้ามันรู้ ถ้ามันเป็นปีตินะ เราก็อยู่กับพุทโธของเราไป ชอบชอบ

จะชอบหรือไม่ชอบ มันไม่อยู่กับเรานานหรอก สิ่งที่อยู่กับเราได้ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเรากำหนดพุทโธมาก เรามีสติปัญญารักษาไว้มาก จิตเรามั่นคงมาก มันก็คงที่ของมัน แล้วคงที่ของมันนะ เวลามันละเอียด เอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่น จิตตั้งมั่นคือจิตนี้ไม่พาดพิงอะไรทั้งสิ้น จิตเป็นเอกเทศเลย ปีติๆ ปีติอยู่ในจิตนี้ แต่จิตนี้เด่นกว่า กำลังนี้เด่นกว่า แล้วเด่นกว่าแล้วถ้าคนมีสติปัญญาเขาจะวิปัสสนา คือเขาจะยกขึ้นสู่วิปัสสนาเลย

แล้วอย่างทีหลวงตาทำนพุท เวลาทำนเห็นอสุภะ ทำนรู้ไว้ๆ รั้งให้เข้าพุทโธไว้ พอปล่อย ด้วะ! มันไปทำงานเลย มันไปพิจารณาเลย มันไปพิจารณาเพราะว่างานที่มันชำนาญแล้ว

แต่ถ้างานที่มันยังไม่ชำนาญ ของเราเวลาเข้าสู่ความสงบแล้ว จิตตั้งมั่นแล้ว ให้มันไปเห็นมันไปมันก็ไม่ไป มันไม่ไปนะ มันจะนอน มันจะสุขของมันอยู่อย่างนั้น มันไม่ยอมไป เห็นมันไปมันก็ไม่ไป นี่คนที่ไม่เป็นใจ แต่ถ้าคนเป็นมันฝึกหัดบ่อยๆ เข้ามันจะเป็นของมันไป

นี่ถามว่า “อาการปีตินี้สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนหรือไม่เจ้าคะ”

มันเกิดได้ทุกคน มันเกิดขึ้น มันเป็นสากล มันเป็นสัจจะเลย แต่มันเป็นคนที่ชอบหรือไม่ชอบ กรณีอย่างนี้ถ้าพูดอย่างนี้ละ พูดอย่างนี้ อย่างทางฝ่ายอภิธรรมที่เขาใช้ปัญญาของเขา เขาจะติเตียนพวกพุทโธว่าเป็นสมณะ แล้วเราก็บอกว่ามันจะเกิดปีติ มันจะเกิดนิमितต่างๆ เขาบอกนั่นเป็นสมณะ นั่นนะติด นี่ไม่ใช่การใช้ปัญญา นี่ไม่ใช่การปฏิบัติ

เราเริ่มต้นตั้งแต่บอกว่ำนั่นนะมันชื่อ ใจที่เขาพูดนั่นนะมันชื่อ มันทฤษฎี แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงมันต้องเป็นตัวจริง ถ้าตัวจริง ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้ว จิตสงบมันเข้มขึ้นมันแจ่มแจ้งของมัน เวลามันจะยกขึ้นสู่วิปัสสนามันจะเห็นสติปัญญา ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วเวลาไปวิปัสสนามันจะชนลูก

ชนพองสยองเกล้าในจิตนั้น ในจิตนั้นมันจะสะท้อนถึงกิเลสนั้น เวลาสะท้อนกิเลสนั้น
มันให้ปัญญาของมัน มันสำรอกกิเลสนั้น นี่มันเป็นความจริง ๆ

แต่ถ้ามันจะบอกว่าเกิดปิติ เขาก็ติดกันอยู่นะว่าไอ้พวกพุทโธติดนิมิตๆ แหม! หลวงพ่อนี้
ยกตูดใหญ่เลยนะปิติ

มันเป็นตามขั้นตอนของมัน ถ้ามันไม่สงบเข้ามาสู่จิต สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการ
งาน ถ้าจิตนี้มันเป็นผู้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ไม่มีการรื้อค้นในหัวใจดวงนั้น ไม่มีการรื้อค้น
ในจิตนั้น มันจะแก้กิเลสได้อย่างไร

กิเลสมันอยู่ที่ไหน มันอยู่ที่จิต แล้วถ้าไม่เข้าไปสู่จิต เข้าไปหาสุกิเลส เข้าไปเผชิญหน้า
กับกิเลส มันจะไปชำระกิเลสได้ที่ไหน มันก็เป็นแต่ชื่อไ้ ก็จินตนาการไป ปัญญาที่รู้ ขำที่รู้ กินที่
รู้ กิน กินก็รู้ว่ากิน เคี้ยวก็ให้รู้ว่าเคี้ยว แล้วก็เคี้ยวเอื้อง เคี้ยวเอื้องก็ให้รู้ว่าเคี้ยวเอื้อง ก็กลืนก็รู้ว่า
กลืน...มันเป็นธรรมชาติตรงไหน มันเป็นธรรมก็จิตมันเท่าทัน เราจะบอกว่าเป็นคือโลกีย์ปัญญาใด คือ
มันเป็นสามัญสำนึกของมนุษย์นะ มันเป็นเรื่องสถานะของความเป็นมนุษย์ มันเป็นสมมุตินะ
แต่ถ้าเป็นโลกุตตรธรรมมันจะเข้าสู่จิตนะ โลกุตตรปัญญา ไอ้ถ้ามันจะเป็นจินตมยปัญญาที่
เท่านั้นแหละ นี่เวลาพูดถึงเขา

ไอ้ที่พูดนี้เพราะกันไว้ไง กันไว้ เวลาไอ้ลูกศิษย์ที่มันฟังก็ชื่นใจ ก็เอาคำนี้ไปไม่ไป แล้ว
ไปเจออภิรกรรมมันสอยกลับมามันไปไม่เป็นเลยนะ นี่พูดกันเอาไว้ก่อนไป

เวลาบอกว่าปิติเป็นอย่างนั้น จิตทุกดวงเป็นปิติได้ไหม

เป็น จะอภิรกรรมไม่อภิรกรรม จะหนอไม่หนอ จะพองไม่พอง เป็น เป็นโดยข้อเท็จจริง
เป็นในตัวของมัน แต่เขาแบบว่าเหยียบเรือสองแคมไป ไปเกลียดตัวกินไข่ไป ฝรั่งก็เลยไว้ใจ พอ
คนที่ฝรั่งก็เลยไว้ใจมันก็ไม่อยากจะไปสูงสิง ไม่อยากจะไปพิจารณาค้นคว้า เพราะมันรังเกียจ
รังเกียจสมณะ รังเกียจนิมิต รังเกียจไปหมด ต้องใช้ปัญญา แต่เวลาปัญญาขึ้นมามันอยู่คนละ
สภาวะ มันเป็นปัญญาของโลกๆ ใจ โลกีย์ปัญญา มันไม่เกิดปัญญาจริงในการวิปัสสนา

ถ้าปัญญาจริงในการเกิดวิปัสสนา เวลาจิตสงบแล้วจะเกิดปีติ พอปีติแล้วมันจะเป็นสุข เป็นเอกัคคตารมณ์ เวลาเราทำความสงบ ผู้ที่มีความชำนาญแล้วมันก็มีในตัวมันอยู่นั้นแหละ มันสมบุรณ์ของมัน มันสมบุรณ์ของมันเพราะมันเป็นองค์ของสมาธิ วิตก วิจาร์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์เป็นองค์ของสมาธิ แต่มันไม่มีความเด่นของปีติไง มันมีความเด่นของความตั้งมั่น เเด่นของกำลังของจิต มันมีความเด่น เเด่นคนละชนิด แล้วมันจะเป็นของมัน ทำไปแล้วมันจะรู้ ทำไปแล้วมันจะรู้แล้ว

เราจะตอบปัญหานี้ไง เวลาเขาเขียนมา นี่คืออะไร เราก็บอกปีติ คราวนี้ก็บอกว่าปีติจะเกิดกับทุกคนได้หรือเปล่า

เมื่อก่อนเวลามันเกิดนะ เวลามันเป็นอยู่บนศาลา อวัยวะใหญ่ขึ้นหนาขึ้น ไม้รู้ชื่อมันนะ กิ่งๆ แต่คราวนี้พอรู้ว่าปีติขึ้นมา กอดเลย อยากจะมีอีก ภาวนาอีกไม่ได้หรอก ปีติไม่มีหรอก ที่นี้จะไม่ได้แล้ว เพราะรู้แล้ว รู้ว่าเป็นปีติ

เวลาชื่อมัน เราศึกษาแล้วเราก็จินตนาการกันไป นุ่มมันชื่อ แต่ความจริง ความจริงที่มันเกิดขึ้นมันเกิดขึ้นอย่างนี้ แล้วทุกคนเกิดอย่างนี้หมด เพียงแต่ลักษณะเด่น อำนาจวาสนาของคน คนที่มีอำนาจวาสนาแค่นั้นมันเป็นประโยชน์แค่นั้น ไม่ไปติดอยู่กับตรงนั้นไง

ถ้าไปติดอยู่ตรงนั้นนะ วันนี้ทานข้าว อาหารค่านี่แสนอร่อยเลย ไม่กลืน จะอมอยู่ทั้งชาติเลย อาหารค่านี่ไม่กลืน จะอมอยู่ในปากนี้ เพราะมันแสนอร่อย มันเป็นไปไม่ได้ไหม นี่ก็เหมือนกัน ปีติ พอรู้ว่ามันดีๆ มันก็ผ่านไปแล้ว จะอมอยู่ทั้งชาติไม่ได้หรอก อาหารนั้นก็ต้องกลืนทั้งนั้นนะ เข้าปากไปแล้วคายออกมาไม่มีใครเอา จะดีแค่ไหนก็ไม่มีใครกิน เราอยู่ในปากก็ต้องกลืนเลย กลืนก็ผ่านไป

นี่ก็เหมือนกัน นี่พูดถึง “อาการปีติสามารถเกิดขึ้นทุกคนได้หรือไม่ครับ”

ได้ มันต้องเกิดอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าเขาเห็นเป็นเรื่องธรรมดา เขาเห็นมันเป็นเรื่องกิริยาของใจ ใจมันต้องเป็นอย่างนี้เป็นเรื่องธรรมดา อย่างเรา เราเป็นทารกกันมาก่อนทั้งนั้นนะ

ตอนนี้เป็นผู้ใหญ่แล้ว เดี่ยวเราก็ชราภาพไป มันธรรมดา ไม่มีใครตื่นตื่น แต่คนที่ศึกษาทางวิชาการเขาตื่นตื่นกันใหญ่เลย นี่มันเป็นเรื่องธรรมดา พอธรรมดาแล้วมันก็ต้องมีของมัน ไม่มีมันก็ไม่เป็นสัมมาสมาธิ สมาธิไม่ตั้งมั่น สมาธิไม่ตั้งงาม ถ้ามันตั้งงามแล้ว สมาธิตั้งงามแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา นี่ชื่อที่ ๑. นะ

“๒. อาการที่เกิดพุทโธเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ แล้วมันหายใจเร็วจนแทบไม่ทันอะไรต่างๆ”

เวลามันเป็น มันเป็น ถ้าเวลามันเป็น มันกลมกลืนกันไม่กลมกลืนกัน แต่กลมกลืนกันแล้ว เวลามันเป็นไปแล้วเราเริ่มต้นใหม่ เริ่มต้นใหม่มันจะเป็นอีกใหม่ ใ้ที่ว่า เป็นคราวที่แล้วมันผ่านไปแล้ว เราไม่รู้เท่าทันใจ

ถ้ารู้เท่าทันนะ ถ้าพุทโธๆ ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมาประจำ ที่แรกพุทโธมันจะดีดิ่งมาก พุทโธมันจะทำยากมาก พอทำๆ ไปแล้วมันจะกลมกลืนกัน พอกลมกลืนกันไปแล้ว พอพุทโธๆ ไป ถ้ามันเป็นจริตของบางคนมันจะพุทโธที่จิตเลย จิตพุทโธเอง พุทโธๆ เรายื่นมองเลยนะ นั่นใครพุทโธแทนเรานะ ใครมาแข่งพุทโธกับเรานะ จิตมันพุทโธเอง ใ้เรางงเลย เอ๊ะ! เมื่อก่อนพุทโธไม่ได้เลย ตอนนี้ใครมาพุทโธอยู่ข้างในนี้ แหม! มาแข่งกับเราได้อย่างไร

บอกว่าจิตนิสัย จริตของคนมันแตกต่างกัน แต่เราต้องฝึกหัดจนกว่ามันกลมกลืน ฝึกหัดจนกว่าเราจะดูแลของเราได้ แล้วถ้าพอจะดูแลเราได้ ปฏิบัติใหม่ๆ มันปฏิบัติได้ยาก ถ้าเราทำของเราละ ทำอย่างนี้ เราพุทโธของเราไปเรื่อยๆ ถ้ามันเป็นขึ้นมา แล้วเป็นขึ้นมา พุทโธๆ ตั้งสติไว้ ถ้าไม่ได้จริงๆ ดูให้ชัดๆ ดูให้ชัดๆ ชัดๆ คือสติมันดูแลอยู่ แล้วจะเห็นอะไร กลับมาพุทโธไม่ต้องไปกลัวอะไรทั้งสิ้น

เวลามันเป็นอะไรไป เพราะอะไร เพราะว่ากิเลส กองทัพกิเลสมันใหญ่มาก แล้วพอเราทำอะไรจะเป็นหนทางของเรา มันจะสร้างปัญหามาทั้งนั้นนะ เดี่ยวจะเป็นอย่างนั้น เดี่ยวจะเป็นอย่างนี้ เดี่ยวจะเป็นอย่างนั้น ใ้โฮ! ตกใจไปหมด แล้วหวั่นไหวไปหมดเลย

วางให้หมดเลย เราเป็นคนดี เราเป็นคนทำดี เรามีสติสัมปชัญญะ ไครมาหลอกเรา ไม่ได้ เราอยู่กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรากำหนดพุทโธของเราไป มันจะเป็นอย่างไร ให้มันเป็นไป มันจะไปข้างหน้า ไปข้างหลัง ไปด้านข้าง ด้านขวา ซ่างมัน ให้มันไปเถอะ ภูไม่ไปกับมึง พุทโธไปเรื่อยๆ สู้มันอยู่อย่างนี้ เราทำของเราอยู่อย่างนี้ เราทำเหตุของเราให้มันถูกต้องดีงามอย่างนี้ มันจะเป็นอย่างไรให้มันเป็นไป ถ้ามันเป็นไป มันเข้าไปได้ มันก็เป็นประสบการณ์ของเรา แล้วคราวหน้าก็ทำอีก เห็นไหม

เวลาที่ปฏิบัติแล้วนะ เราเคยได้สมาธิ เราเคยได้อย่างไร คิดถึงสิ่งที่เราเคยทำ เราทำอย่างไร วางอารมณ์อย่างนั้น แล้วตั้งใจของเรา ทำของเราไป ถ้าทำของเรามันเป็นประโยชน์กับเราไง มันต้องเป็นประโยชน์กับเรา เพราะเราจะฆ่ากิเลส เราจะตั้งกองทัพธรรมในใจของเราขึ้นมาให้ต่อสู้กับกิเลสไง ถ้ากองทัพธรรม คือ สมาธิ ปัญญา

นี่จะตั้งกองทัพธรรมนะ แค่เริ่มต้นนี่หันรีหันขวางเลย ฉะนั้น สิ่งที่ตอบนี้เพราะว่า คำตอบมันในใจๆ ชื่อๆ ใจ คือว่าเราได้แต่ชื่อมา เราจะมีปัญญา เราจะฉลาดหลักแหลมขนาดไหน เราศึกษาธรรมะรู้หมดเลย เวลาเกิดจริงๆ ไม่รู้ เวลาชื่อมันรู้ทั้งนั้นนะ นั่นนะมันชื่อ นี่เป็นความจริง

พุทโธก็เหมือนกัน เวลาพุทโธไม่ได้ก็ล้มลุกคลุกคลาน ที่นี้พอพุทโธมันท่องเอง งงอีกแล้ว มันท่องเอง มันก็เหมือนเราทำ ทางสองส่วนไม่ควรเสพ ทั้งตกถนนไปทางซ้าย ตกถนนไปทางขวา

ไ้เวลาพุทโธไม่ได้ก็พุทโธไม่ได้เลย ไ้พุทโธไปแล้วพุทโธจนสติสัมปชัญญะไม่รับรู้อะไรเลย ฉะนั้น เราก็มาตั้งให้มันพอดีๆ ของเรา ทำของเรา ผีกัดของเรา นี่การฝึกหัดปฏิบัติไ้ เวลาไม่ได้ก็คือไม่ได้ เวลามันถล่ำไปอีกฝั่งหนึ่ง มันทะลัวร์ๆ

มีคนมาถามบ่อย “หลวงพ่อ เวลามันพุทโธไปแล้วมันไม่พุทโธนะ มันโธๆๆ เลย”

เราบอกว่าโง่ๆๆ ก็ไม่เป็นไร อะไรก็ได้ อะไรก็ได้ ขอให้มีความสุข แล้วก็มีผู้รู้ของเรา เราจับตรงนี้ได้ พุทโธได้ ถ้าพุทโธเราก็พุทโธของเรา ถ้ามันโง่ๆๆ แสดงว่ามันชักคล่องตัวแล้ว มันจนนี้กพุทไม่ทัน โง่ๆๆ

แต่ถ้ามันโง่ๆๆ ไม่ใช่ เพราะต้องพุทโธ ไม่ใช่โธอย่างเดียว แล้วเริ่มต้นกันใหม่

เวลามันไป เวลาปัจจุบันนี้ ปัจจุบันเฉพาะหน้า เวลาทำงาน หน้าที่สำคัญมากเลย เวลามานั่งคุยกันนี้รู้หมดเลย เดี่ยวทำอย่างนั้นกันนะ พอไปทำงาน ทำกลับมา ไม่มีใครทำเสร็จสักคนหนึ่ง

เวลาทำงาน เวลาทำทำงานนะ เวลาทำ ทำกับมัน ตรงนี้ เอาตรงนี้ แล้วฝึกหัดไป มันจะผิดพลาดอย่างไร ใจเรื่องผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดา ต้องฝึกหัด ฝึกหัดของเรา ฉะนั้น เรื่องพุทโธที่มันโง่โง่ๆ มันโธไปอัตโนมัติเลย ถ้ามันเป็นไปได้ มันไม่เป็นอย่างนี้ตลอดไปหรอก แง่มุมแง่มุมของมัน กิเลสมันมีแง่มุมอง มีเล่ห์เหลี่ยม มีชั้นมีเชิง เดี่ยวก็หลอกทางนี้ เดี่ยวก็หลอกทางนี้ เดี่ยวก็หลอกทางนี้ มันหลอกอยู่รอบตัวเลย หลอกทางนี้ก็หลงกันไปทางหนึ่ง หลงไปพักหนึ่ง พอรู้ตัวกลับมา อ้าว! ไม่ใช่ กลับมา เดี่ยวมันอีกแล้ว มาทางนี้อีกแล้ว เดี่ยวไปทางนู่นอีกแล้ว

นี่เหมือนกัน โว้ว อยากรู้แล้วแต่ พุทโธไว้ แต่เราพุทโธของเราไว้ ถ้าทำจิตสงบมันเหนียวนัก เรากำหนดดู กำหนดของเรา แล้วถ้ามันสงบก็อยู่กับความสงบนั้น ออกมาก็พุทโธต่อไป ฝึกหัด

สิ่งที่ทั้งสองคำถาม จนกว่าเราเข้าใจหมด พอเราเข้าใจหมด เราก็บริหารได้เอง พอบริหารได้หมดแล้ว กิเลสมันหลอกไม่ได้แล้ว กิเลสเรามันก็ไปหลอกทางอื่นอีกนะ แต่ของเรา เราทำความเข้าใจ ทำความสงบของใจ ทำความสงบของใจ

หลวงตาท่านสอนว่า ใครทำสมาธิได้มันพออยู่พอกิน เรามาประพฤติปฏิบัติกันนะ ทุกข์ๆ ร้อนๆ มีแต่ไฟเผาเผา ถ้ามันมีบ้านมีเรือน มีสมาธิให้พักให้ผ่อนมันก็พออาศัยใจ เรามี

สมาธิให้พอได้อาศัยพักผ่อนของเราแล้วก็ฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา มันเป็นทางเดินของเราไป เป็นทางเดินของนักปฏิบัติ

ฉะนั้น เรื่องที่มันเกิดขึ้นมันเป็นเรื่องที่ไม่เป็นเรื่องเลย ปีติกับพุทโธนี่ไม่เป็นเรื่องเลย แต่เรามาตอบให้เห็นแง่เห็นมุมของมัน ให้แง่มุมของมันแล้วเราเอาแง่มุมนี้มาสอนตัวเอง ฟังแล้วเอามาเป็นประเด็น เวลาเราไปเจอปัญหา เราจะแก้ปัญหของเรา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินะ คือการแก้ปัญหาไง ปัญหาไม่ว่างให้แก้ ปัญหาชีวิต ปัญหาความทุกข์ความยาก นี่ปัญหาในการปฏิบัติ ปฏิบัติไปเพื่อเข้าไปหาจิตของตน

ไอ้สิ่งที่เราศึกษามา เราฟังมา นั่นมันชื่อมันนะ เวลาปฏิบัติแล้วมันได้ตัวจริง ได้ความจริง ได้ข้อเท็จจริง แล้วปฏิบัติไป เวลาครูบาอาจารย์เราท่านประสบการณ์อย่างนี้มาเยอะ ท่านเท่าทันกิเลส กิเลสจะมาแงใดมุมใด เท่าทันหมด

แต่เวลาเท่าทัน เราปฏิบัติมาแล้วก็ไปถามท่าน ท่านก็บอก เราไม่เชื่อนะ แหม! มันจะเป็นอย่างนั้นได้อย่างไร เป็นอย่างนั้นได้อย่างไร

ลองภาวนาดูเดี๋ยวก็รู้ เชื่อไม่เชื่อเดี๋ยวก็รู้ นี่เราไม่เชื่อ เราไม่เชื่อว่ากิเลสมันจะมีแง่มองได้ขนาดนั้น เราไม่เชื่อหรือว่ากิเลสมันหลอกให้คนปฏิบัติไปตายได้

หลวงตาท่านสอนอยู่นะ ท่านบอกมีผู้ปฏิบัติคนหนึ่งเขาเห็นเป็นดวงแก้ว แล้วดวงแก้วจะเคลื่อนไหวไป เขานั่งสมาธิอยู่นะ เขาลุกขึ้นเดินตามไปได้ ปีนต้นไม้ได้นะ พอสุดท้ายพอขึ้นไปถึงต้นไม้ คงออกกำลังกายมาก ดวงแก้วนั้นหายไปเลย พอขึ้นไปแล้วก็ลงไม่ได้ หมูเพื่อนต้องไปเออลงมา หลวงตาท่านบอกว่า ถ้าดวงแก้วนี้มันไปที่หน้าผา ดวงแก้วนี้มันไปที่เหวแล้วมันชักให้ตกเหวได้ไหม ได้

นี่ยังไม่รู้จักแงองของมันหรือ มันหลอกหลวงเราได้ทั้งนั้นนะ แต่ถ้าผู้ที่ปฏิบัติเวลาปฏิบัติแล้วถ้ามันรู้เท่ารู้ทันของมัน มันจะแก้ไขอย่างนี้ได้ไง สิ่งที่เขาเห็นอย่างนั้นมันเป็นเวรกรรมของสัตว์วันะ

นี่พูดถึงอิทธิพลเขาบอกอยู่แล้วว่าสมณะมันไม่ใช่แนวทางปฏิบัติ จะทำให้มีแต่ความเสียหาย

ไอ้ที่พูดถึงดวงแก้วเลยนะ มันพาถึงเสียชีวิตเลย แต่ไม่เสีย นี่พูดถึงท่านยกให้เห็นว่ากิเลสมันทำลายถึงชีวิตคนได้เลย กิเลสมันร้าย แง่อนของมันมหาศาล แต่เพราะความรู้เท่าทันของมัน ความจะเข้าไปกำราบมันจะต้องไปเห็นตัวของมันเพื่อจะไปชำระล้างกันไ

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปแล้ว เราคิดว่าเราปฏิบัติแล้วทุกคนจะส่งเสริม ทุกคนจะสรรเสริญ มันมีแต่กิเลสมันกัดขวางทั้งนั้นนะ แต่เราคิดว่าเราทำแล้วมันจะมีคนส่งเสริม มีคนเห็นอกเห็นใจ

เห็นอกเห็นใจต่อเมื่อบัณฑิตด้วยกันทั้งนั้นนะ แต่นั่นมันไม่เป็นอย่างนั้น นี่พูดถึงว่าแง่งอนของกิเลสนะ ฉะนั้น สิ่งที่ตามมาเพียงแต่ว่าเขาไปเจอตัวจริงเข้า เราเห็นว่าเขาใส่ชื่ออะไรที่มันหนาๆ นั้นนะ

หนาๆ ก็ปีติไ้ แต่มันผ่านไปแล้วนะ เพียงแต่ว่าใครปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ใครประพฤติปฏิบัติแล้วมันจะได้รับผลของมัน ได้รับรสของธรรมไ้ รสอันนั้นถ้ามันหนาๆ แล้วมันเว้งว่างนะ มันจะมีความสุขกว่านี้ มันนุ่มนวลนะ เหมือนลอยอยู่กลางอากาศ ร้อยแปดเลยละ

เวลาทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง แต่เวลาปฏิบัติมันก็มีความสุข ความสุขขึ้นมาให้เจือจางให้มันเข้มแข็ง ให้หัวใจของเราทำแล้วมันมีโอกาส มันได้สัมผัสรสของธรรมบ้างไ้ มันถึงจะมีชีวิตชีวาให้เราก้าวเดินในการปฏิบัติไปได้ไ้ ไม่ใช่ว่ามันจะอันตู่ มันจะมีความสุขไป ร้อยแปด สุขก็มี แต่สุขมันอยู่ชั่วคราว เราต้องแลกมาด้วยความทุกข์ ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะของเรา เราทำเพื่อประโยชน์กับเราไ้

ทำหน้าที่การงานทางโลกยังต้องลงทุนลงแรงเลย ไอ้ไ้จะประพฤติปฏิบัติเพื่อชำระล้างกิเลสมันก็ต้องลงทุนลงแรง ลงทุนลงแรงเหนือกว่าด้วย แล้วทำแล้วเวลาผลออกมามันจะเป็นประโยชน์มาก ที่นี้ตอบเท่านี้เนาะ เพื่อเป็นขวัญเป็นกำลังใจเนาะ เอวัง